

ДАЛЕЧНИ КРЖГОЗОРИ

Десетилѣтия преди периода на войнитѣ столичниятъ книжарь Д. Головъ издаде въ хубавъ български преводъ едно съчинение на индийския браминъ Чаттерджи. То носеше надсловъ „Потайната религиозна философия на Индия“ и се разпредѣляше на следнитѣ глави: 1. За строежа на човѣка. 2. За анализа на нѣщата. 3. Какъ се проявява вселенната. 4. Превѣплотяване. 5. Карма. 6. Пжтѣтъ къмъ съвършенството. 7. Ясновидство на индускитѣ мъдреци.

Тогава всичко това бѣше за нашия читателъ нѣщо досущъ ново. Така ли е днесъ? Кой вече у насъ не говори — на смѣхъ или съ благоговѣне — за „инкарнация“ (превѣплощение), за „Карма“ и пр.? Люде отъ първитѣ редове на гражданството ни посещаватъ най-редовно събранията на теософи и на дѣновисти. . . Отъ любознателность ли е това и нѣма ли то по-друго обяснение?

*

Ако бихме приели, че човѣшкиятъ родъ прави въ своето развитие кржгове съ времетраене отъ безчислени вѣкове и че тѣзи кржгове все по се разширяватъ, то би ни се наложило да се запитаме: не сж ли изчерпени тѣзи кржгове т. е. не е ли време да се „укротимъ“ и да приемемъ, че наистина „нѣма нищо ново подъ небето“ и че човѣшкиятъ духъ вече не ще постигне нищо, което да не е било постигнато до сега?

Индийскиятъ браминъ Чаттерджи, който има докторати отъ нѣколко европейски университети, намира, че опитнитѣ познания и позитивната мисль въобще, която е днешна сжщина на европейската геспр. християнската цивилизация, идвали да докажатъ само онова, което е било постигнато въ Индия още преди неизброими вѣкове и което било стълпъ на индийската потайна религиозна философия.

Така, споредъ браминъ Чаттерджи, напразни сж усилията на християнския свѣтъ: той трѣбва да се откаже отъ своитѣ излишни лутания (наука, философия, изкуства и да потърси въ Индия изворитѣ на човѣшката мъдрость) и на човѣшкитѣ съзрѣчания.

Не е ли всичко това една мисловна конфузия на предубеденъ будистки религиозникъ? И въобще твърдението на браминъ Чаттерджи издържа ли критика не само предъ здравия разумъ на европейца, но и предъ нравственото чувство на човѣкъ съ духовно-цѣлостна натура?

*

Потайната религиозна философия на Индия и индийската мъдрость въобще е не само изцѣло метафизична, но е и противосоциална: тя не само дѣли духа отъ материята, но изоставя последната въ пълно презрение. Споредъ индийското уразумение (манталитетъ), материята нѣма значение за духа, които ѝ е коренно чуждъ. И поради тоя кастовъ аристократизъмъ на духа въ Индия мъдростъта е потайна